СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 277. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 29-го ЛИСТОПАДА 1949. — No. 277. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 29, 1949. VOL. LVII

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

ОКРЕМА РАДА ДЛЯ ПОСТАЧАННЯ ЗБРОЇ ЕВРОПІ

Вашинґтон, 27 листопада. — Департамент оборони оприлюднив існування організації з 15,000 осіб для постачання зброї европейським державам. Вартість зброї подають на білійон долярів. Головою організації є генерал-майор Л. Л. Лемніцер, головний дорадник в справі зброї секретаря оборони Луїса Джансона. Розподілом зброї між европейські держави буде займатися ген. Тамес П. Генді, командант американських сил в Европі.

Оповістку оприлюднено саме в часі, коли в Парижі зібралися комісії оборони держав приналежних до Атлантійського Пакту, щоб передискутувати вашинґтонський плян оборони цілого світу. Секретар оборони Джансон і начальник головних генеральних штабів американських збройних сил ген. Бредлі вибралися в суботу до Парижа. Зброї не будуть роздавати доти, доки комісія Пакту не доборить стратегічні пляни оборони, одначе Джансон заявив, що він надіється негайного їх додобрення. На ділі надіються висилки зброї вартости понад біліон долярів, бо Америка має готову надвишку припасів зброї і тільки треба буде заплатити за перевірку і перевіз вирядy. Технічні сили вже давніше виїхали в Европу для точного обрахунку запотребування зброї й матеріялів для кожної країни зокрема. Головну вагу кладуть на приземний виряд, одначе Анґлія має дістати ще 70 бомбардувальників марки Бі-29. Військові провідники твердять що атомових бомб не будуть постачати нікому. та це не значить, щоб Америка не примістила деяких складових частин атомової бомби в Европі.

ВІДКРИТО ТРИ КОМУНІСТИЧНІ ЯЧЕЙКИ В ФЕДЕРАЛЬНИМ УРЯДІ.

Вашинґтон. —Після провірки льояльности серед 10,359 урядовців і бюрових працівників у федеральних бюрах усунено зі служби 123 осіб за нельояльність. Усі вони є або членами або прихильниками Комуністичної партії. Провірку почато з наказу президента в 1947 р. Підчас допитів покинули працю 1,366 осіб, а перед допитами зрезиґнували 848 осіб. Розслідживано людей від членів кабінету аж до сторожів будинків. При допитах виявилося, що в федеральних бюрах були три ячейки комуністів. Урядовці кажуть, що ніхто не знає, яку небезпеку могла потерпіти публика, якщо б не була переведена провірка льояльности. Допити йшли не тільки в справі приналежности або симпатій до комунізму але й до інших тоталітарних напрямків, одначе не найдено нікого, хто схилявся б до нацизму, фашизму або японської системи правління.

ТОРГОВЕЛЬНА ПАЛАТА ЗА „ПРИБОРКАННЯ" ЮНІЙ.

Вашинґтон. — Торговельна Палата Злучених Держав вийшла з домаганням додатку до закону проти трестів, щоб „приборкати монополію юній" як сказано в резолюції. Рада директорів висловлює погляд, що конґрес повинен негайно забратися до додаткового закону, щоб недопустити до руїни краєвої господарки внаслідок страйків на краєві розміри, таких як останній страйк в сталевій індустрії або безупинні страйки, викликувані Луїсом. „Як довго не буде закону проти юнійних монополій, так довго нація буде здана на ласку могутніх робітничих провідників" — сказано в резолюції.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ НАЗНАЧИВ НАСЛІДНИКА ЛІЛІЕНТАЛА; ПОЇХАВ ДО ФЛОРИДИ.

Вашинґтон. — Після несподійної резиґнації Дейвида Ліліентала зі становища голови федеральної Комісії Атомової Енерґії, президент остеріг конґресменів, щоб вони точно придержувалися законів про береження атомової тайни, як зрештою це обовязує всіх громадян. Осторогу пояснюють так, що вона звернена проти оприлюднювання деяких інформацій конґресменами при різних нагодах. У понеділок президент виїхав на вакації до Флориди, не назначивши вперед наступника Ліліентала. Тому, що це важливе становище, президент хоче мати час розглянути характер кандидатів.

„СПРАВЕДЛИВИЙ РОЗПОДІЛ" — ДОРОГА ДО РУЇНИ, КАЖУТЬ РЕСПУБЛІКАНЦІ.

Вашинґтон. — Гай Джордж Ґабріелсон, голова Краєвого Республіканського Комітету схарактеризував наміри президента Трумана з його „Справедливим Розподілом" як шлях що веде до руїни націю. Він твердить, що теперішня демократична адміністрація не тільки видає все, що призбирає з податків, але ще й дає в застав маєток наших дітей і внуків на цілу сотню літ наперед. Ґабріелсон говорив про це в промові по радіо, яка тривала 15 мінут.

НОВА ЕЛЕКТРИЧНА ЮНІЯ ЗА ПІДВИЩКУ И ПЕНСІЇ.

Філаделфія. — Нова протикомуністична юнія електричних робітників, яку покликав до життя Конґрес Індустріяльних Організацій на місце усуненої прокомуністичної юнії, змісця виявила свою ідеологію цим, що зажадала підвишки платні і старечої пенсії від підприємців. Заки єще почалася конвенція нової юнії оприлюднено економічний звіт першої юнії, а з ним і критику поведінки її провідників. Нова юнія має таку саму назву, як попередня. Вона зорганізувала вже 133 місцевих відділів з 221,325 членами. Це є 60 відсотків колишнього загального членства електричної юнії.

БУРЕВІЙ НА ПІВНІЧНОМУ ЗАХОДІ, СНІГ В НЮ ЙОРКУ.

З Сієтл, у стейті Вашинґтон, сповіщають про один з найбільших буревіїв, які навістили Західнє побережжя, головно у стейті Монтана і в Британії Колюмбії, у Канаді. Серед бурі згинуло 13 осіб, а шкоду обчисляють на мільйони. Подекуди падав дощ, в інших околицях сніг.

В околиці Ню Йорку впав перший справжній сніг у неділю. Після того потиснув мороз.

ЗАХІДНІЙ СВІТ ПОДИВЛЯЄ ГЕРОЇЗМ УКРАЇНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ

РОЗПОВІДЬ УКРАЇНКИ-ПОВСТАНКИ В ЗАХІДНО-ЕВРОПЕЙСЬКІЙ ПРЕСІ.

Контрольована американцями німецька газета „Ді Ное Цайтунг" надрукувала в числі за 28-го жовтня передану Леопольдом Вільгельмом інтересне інтерв'ю з одною українкою, яка зі зброєю в руках перейшла чесько-баварський кордон та з гордою заявою: „Я партизан" — поставилася до розпорядження американських контсабулярних властей. В згаданій кореспонденції пишеться:

Стійковому американських констабулярів на баварсько-чехословацькому кордоні ця справа здавалася не звичайною. Дівчина, яка впевняла, що приходить з України? Яка з'явилася несподівано, як кітка, не хотіла показати жадних паперів і дуже вперто допитувала за одною адресою в Пассав? Тут щось було не в порядку. Стійковий забрав дівчину зі собою і казав посадити її за ґрати. На диво, дівчина на це погодилася. Вона нічого більше не бажала. Бо тепер її переслухувано, і при допиті виявилося, що направду все згоджувалося.

Старшина, який допитував, і його протоколянт вирячили очі, коли дівчина поклала на стіл докази своєї: заряджену пістолю, повішену за звичаєм кримінального урядовця через плече, ампулку з отруєю, забруднену і пім'яту посвідку від Командування УПА (Української Визвольної Армії) і коперту з багатьома документами, дорученя яких було цілью незвичайної подорожі.

— Я партизан, — сказала дівчина, і крім цього, лише найконечніше.

Правдоподібно, мала вона суворі інструкції, що їх совісно дотримувалася.

„Жінки можуть зробити дещо легше"...

Тепер сиджу я напроти тієї дівчини в реґенсбурзькій Ґангофер оселі. Це великий ре-

(Докінчення на стор. 4-тій).

УСПІШНЕ ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО В НЮ ЙОРКУ.

Ню Йорк, 28. листопада. — Вгорашньої неділі тут з великим успіхом відбулося традиційне Листопадове Свято, влаштоване Об'єднаним Комітетом Українських Національних Організацій міста Ню Йорку. Свято, започатковане американським національним гимном, відкрив голова Об'єднаного Комітету, адв. М. Гаврилко, а глибоку своїм змістом святочну промову виголосив д-р М. Шлемкевич. На програму свята склалися: інсценізація С. Гординського у виконанні артистів Театру-Студії Й. Гірняка, виступи хорів „Боян" під управою проф. І. Недільського та хору Української Автокефальної Православної Церкви св. Володимира під проводом проф. В. Завітневича і виступи солістів, оперових співаків — баритона Льва Рейнаровича і сопрана п-ні Мозгової. Артистка Театру-Студії Й. Гірняка, О. Добровольська, віддеклямувала дві поезії Ю. Клена. Солістан акомпаніювала на фортепіяні Леся Вахнянин. Велика авдиторія Вашинґтон Ірвінґ Гай Скул була майже виповнена публікою.

ВІДБУВСЯ З'ЇЗД О.О.Ч.С.У.

Ню Йорк, 28. листопада. — Минулої суботи і неділі, в днях 26. і 27. листопада, відбувся тут в готелю Бревурт третій з черги річний з'їзд Організації Оборони Чотирьох Свобід України. На з'їзд, крім місцевих бесідників, виступили прибулі недавно з Европи: закордонний секретар Української Головної Визвольної Ради, Микола Лебедь, член УГВР д-р Мирослав Прокоп та командир рейдуючих відділів УПА, сотник Лев Лаґідний. В з'їзді взяло участь около 300 делегатів і гостей. „Ню Йорк Таймс" надрукував два короткі повідомлення про з'їзд, підкреслюючи головно визвольну боротьбу українського народу проти большевизму та домагання західної допомоги в цій боротьбі. Н. Й. Таймс цитує слова д-ра М. Прокопа: „Від країн Західнього Світу ми прохаємо моральної і матеріяльної допомоги, бо наша боротьба є в інтересі цілого цивілізованого світу".

ВЕЛИЧАВИЙ ЮВІЛЕЙ У. Н. СОЮЗУ У ФИЛАДЕЛФІЇ

Филаделфія, 28. листопада. — З нагоди 55-річчя існування Українського Народного Союзу, Злучені Відділи цеї організації міста Филаделфії влаштували тут вчора величаве Ювілейне Свято, що пройшло з небуденним успіхом в заповненій залі Українського Дому. Свято відкрив секретар Злучених Відділів, Микола Сеник, історію филаделфійської округи УНСоюзу розповів голова Злучених Відділів, д-р Володимир Ґалан, а святочну промову виголосив головний секретар УН Союзу, Дмитро Галичин. На артистичну програму Свята склались знаменитий виступ мішаного хору „Боян" під управою проф. Ярослава Барнича, сольові виступи М. Любанського і п-ні О. Сімович, а на закінчення артисти Українського Театру під мистецьким проводом Володимира Блавацького відіграли знамениту сценічну картину С. Васильченка: „Перші Гулі". Свято закінчив відповідною промовою голов. радний УНСоюзу, Степан Слободян. На закінчення Свята Злучені Відділи передали головному секретареві Д. Галичинові ювілейний подарунок для УНСоюзу у формі аплікацій 91 нових членів, що їх в місяці листопаді зорганізували відділи: 45 — 20 членів, 105 — 4, 163 — 7, 189 — 18, 325 — 9, 397 — 6, а 430 — 27 нових членів.

РОЗЛАМ ТІТА НАЙПОВАЖНІШИЙ УДАР ДЛЯ МОСКВИ

Ню Йорк, 27 листопада. — Кавендіш В. Кенон, уступаючий американський амбасадор до Югославії, сказав при вступі на рідну землю, що розлам Тіта з Комінформом „це найважчий удар, якого зазнала Москва від встановлення комунізму в Росії". Кавендіш покінчив півтретя-річну службу амбасадора і приїхав до Ню Йорку кораблем Вулькання з Генуи. На його місце приходить Джордж В. Аллен, давніший асистент секретаря стейту для прилюдних відносин. Кавендіш каже, що завзята боротьба між Тітом і Сталіном принесла такі зміни, що Америка може вже втримувати нормальні дипломатичні звязки з Югославією. Непримиримість Тіта до Москви приневолює його звертатися за допомогою до Заходу. Він потребує приятелів і тільки на Заході може їх дістати. Одначе його зворот до Заходу не значить, що він хоче примиритися з Західними поглядами. Він дальше є комуністом і тепер в Югославії нема іншої сили ані світогляду, пригадував амбасадор.

КЕРЕНСЬКИЙ ЧЕРЕЗ БРИТАНСЬКЕ РАДІО ОСТЕРІГАЄ РОСІЯНІВ.

Лондон, 28-го листопада. — Вчора в програмі британських радіопередач для Совєтів виступив вперше колишній російський премієр Олександер Керенський, остерігаючи Совєтів, що вони „грають з вогнем" та якщо цей вогонь розпалиться, вони насамперед самі на ньому попечуться, якщо не згорить в ньому ввесь цивілізований світ". Він обвинувачував світовий комунізм у використовуванні російських сил та ресурсів для світової агресії.

„ГОСПОДИНЯ ЗАЇЗДУ" В ТЕАТРІ ГІРНЯКА

Ню Йорк, 26 листопада. — Друга з черги вистава Театру-Студії Йосипа Гірняка пройшла серед загального ентузіязму публики. Під знаменитою режисурою О. Добровольської виведено цим разом на сцені в авдиторії Школи св. Юрія славну комедію італійського драматурга Карла Ґольдоні, в українському перекладі Миколи Понеділка, п.з. „Господиня Заїзду", у якій виконала свій молодечий справді мистецький талант Тамара Польовікова в ролі господині, Мірандоліни, защо дістала загальне, добре заслужене признання. Серед бурі оплесків вручено їй при кінці теж кіш квітів. Йосип Гірняк в ролі старого маркіза дав нам ще одну нагоду пізнати його велике мистецтво. До нього вповні достроїлися: Волод. Лисняк, в ролі графа Іван Клолосів, в ролі кабалера, Володимир Змий в ролі слуги господині Фабріція й Микола Василик в ролі слуги кабалера. Ролю комедіянток-гостей виконали з повною гармонією з рештою артистів Ліда Погребинська, як баронеса і Івга Гірняк, як графиня. Одяги італійської аристократії з-перед 150 років і саме вміле уладження заїзного дому з тої доби на малій сцені причинилися до зрозуміння визначної сатири товариських відносин тих часів, а загальнолюдських слабостей в кожному часі.

ДЖАНСОН ЗАПЕВНЯЄ, ЩО АМЕРИКА НЕ ДУМАЄ ОЗБРОЮВАТИ НІМЕЧЧИНУ

СЕКРЕТАР ОБОРОНИ І ГЕН. БРЕДЛІ В ЕВРОПІ НА НАРАДАХ В ОБОРОННИХ СПРАВАХ.

Франкфурт, Німеччина, 28 листопада. — Секретар оборони Луїс Джансон запевнив тут вчора на пресовій конференції, що Злучені Держави „не мають наміру знову озброїти Німеччину", покликуючись на визначену президентом Труманом офіціяльну американську політику. Секретар Джансон прибув до Европи в товаристві предсідника об'єднаних шефів штабу, ген. Омара Н. Бредлі, щоб взяти участь в конференції міністрів оборони країн Атлантійського Пакту, що має відбутися в цьому тижні в Парижі. Ген. Бредлі вже вчора виїхав до Парижа, а секретар Джансон сьогодні перед полуднем відвідає Берлін та відлетить опісля до Лондону, щоб завтра вернутися до Парижа. На пресовій конференції Джансон заявив, що він не бачить труднощів для встановлення і прийняття спільної оборонної програми на випадок нападу на західну Европу. Він ствердив, що цілию цеї конференції в Парижі буде не тільки апробата оборонної програми для Західної Европи, приготованої Військовим Комітетом Атлантійського Пакту, але що там візьметься до уваги теж „все, що хтонебудь має сказати, та що відноситься до оборони Злучених Держав і миру в світі". У Франкфурті секретар Джансон і ген. Бредлі відбули таємні наради з командантами американських збройних сил в Европі. Опісля Джансон відбув ще конференцію з американським високим комісарем в Німеччині, Джаном Дж. Мек-Клоєм.

ГЕНЕРАЛ БРЕДЛІ ВІРИТЬ В УСПІХ ОБОРОННОГО ПЛЯНУВАННЯ.

Париж, 28 листопада.— Ген. Омар Н. Бредлі, голова злучених шефів штабів американських збройних сил, прибувши до Парижа виявив своє переконання в успішність оборонної програми для країн Атлантійського Пакту. При цій нагоді він з свого боку вважав за відповідне заспокоїти французьку публичну опінію, повторюючи твердження секретаря оборони Джансона, що Злучені Держави не мають наміру озброювати Німеччину. Характеризуючи оборонні пляни ген. Бредлі заявив, що вони прецизуватимуть індивідуальну і спільну акцію партнерів Атлантійського пакту на випадок нападу на одного з них.

ФРАНЦУЗЬКА ОПОЗИЦІЯ ДО АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В НІМЕЧЧИНІ.

Париж, 28 листопада. — Американська політика щодо Німеччини є тепер одним з головних арґументів в партійнополітичній боротьбі у Франції. Тому, що з нею зв'язаний ліберально-коаліційний уряд Франції, права й ліва опозиція гостро проти цієї політики виступає, хоча і з різних мотивів. Праві екстремісти партії ген. де Голя видвигають закид, мовляв Америка хоче знову збройти Німеччину, бо вона або перецінює німецьку силу в евентуальній потребі західно-европейської оборони, або сама не хоче її боронити.

АМЕРИКАНСЬКІ ДИПЛОМАТИ ОБМІРКОВУЮТЬ ДОПОМОГУ ДЛЯ ОРІЄНТУ.

Істамбул, Туреччина, 28 листопада. — Тут відбуваються наради всіх американських дипломатичних представників на Близькому Сході, предметом яких, крім звичайної інформаційної виміни думок, є потреби і можливості допомоги в господарському розвиткові орієнтальних країн коштом мінімальних видатків з боку Злучених Держав. Ці проблеми розглядається в рямках Доктрини Трумана щодо припинення експансії большевизму, як теж в цілій системі американського оборонного плянування на випадок війни зі Совєтським Союзом.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВУ ЧИСТКУ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Прага, 28 листопада. — Комуністична партія Чехословаччини заповіла, що протягом грудня вона переведе основну „чистку" свого членства від „ворожих елементів". Цієї так подібної чистки минулого року з партії викинено понад 100,000 таких ворогів комунізму між самими комуністами.

ДВА МІЛЬЙОНИ ВОЄННИХ КАЛІК В НІМЕЧЧИНІ.

Берлін, 28 листопада. — Велику проблему для німецького господарства та для окупаційних властей становить поверх два мільйони німецьких інвалідів з другої світової війни. Більшість з цих калік втратили у війні руки або ноги, втрачаючи тим самим попередню спосібність до праці.

РОКОСОВСЬКИЙ ПРОТИ „ПІДРИВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ" В ПОЛЬЩІ.

Варшава, 28 листопада. — Новоспечений совєтський міністер оборони Польщі, маршал Рокосовський, виступив вчора з промовою на конґресі двох селянських партій, заклинаючи їх до боротьби проти „підривних елементів". При цій нагоді він пообіцяв полякам, що їх збройні сили „разом з доблесною совєтською армією" боронитимуть кордонів Польщі.

ПОВІНЬ ПІСЛЯ ПОСУХИ В ІТАЛІЇ.

Рим, 28 листопада. — Майже ціле літо тривала в Італії велика посуха, аж протягом останніх двох тижнів безперервно падав дощ. У вислідi, італійські ріки виступили з берегів, заливаючи великі простори та заподіявші великі шкоди.

АНГЛІЙСЬКІ КОМУНІСТИ ПРОТИ ТІТА.

Ліверпул, 28 листопада. — Тут відбувся річний конґрес британської комуністичної партії, яка нараховує 40,000 членів, що платять членські внески. У вислідi конґресу ухвалено цілий ряд резолюцій по визначеній в Москві „лінії", домагаючись повалення Тіта.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3. 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НА НІЩО НЕ ЗДАСТЬСЯ

Ми одержали брошуру п. н. „Злучені Держави і Совєтський Союз", видану квейкрами, в якій обговорюється дуже важливу і актуальну проблему світового замирення. В супровіднім письмі, зверненім до редакцій, квейкри (Сосайеті оф Френдс), висказують надію, що їхні мирові пропозиції знайдуть у пресі відповідний відгомін. До цього треба ще додати, що квейкерська організація вислала ті пропозиції вашингтонському урядові (департаментові стейту), а теж і совєтському урядові через совєтську амбасаду в Вашингтоні.

Квейкри відомі в цілому світі з їх гуманітарної акції. Знає їх добре теж і український нарід. З гуманітарного боку благородна акція квейкрів може заслугувати тільки на найвище признання. Вона дійсно благородна, безпартійна й інтернаціональна в найкращому розумінні цього слова. Та тут приходиться нам говорити про іншу акцію, теж безсумнівно добру, бо змагаючу до світового замирення, але багато складнішу, ніж гуманітарна акція.

Говорити про мир, значить говорити теж і про політику, політичні системи та існуючі режими, а в дальшу чергу теж і про живих людей. Хіба ж це не важне, як тим людям під тими режимами живеться?

Здавалось би, що якраз квейкри кластимуть найбільшу вагу на людину, коли говоритимуть про наладнання мирних відносин між Америкою і Совєтами, беручи її в оборону та вимагаючи її забезпеки бодай перед найгіршим варварством, недопустимим у всіх культурних країнах. На жаль у мирових пропозиціях квейкрів того нема. Вони уложені, як виглядало б, у кабінетах, до яких не дійшов стогін мільйонів совєтських рабів у примусових таборах смерти, ні яких не зворушила голодова смерть мільйонів, що гинули з політичних причин, з пімсти Сталіна та московського Політбюра.

Годі припустити, щоб ці речі не були відомі квейкрам, до яких зараховується і така людина, як б. президент Герберт Гувер, що свого часу рятував від голоду теж і підсовєтську Україну. Саме тому так важко зрозуміти, яка властива ціль отих мирових квейкерських пропозицій. Квейкри проголошують, що конфлікт між Сходом і Заходом може бути полагоджений мирним шляхом, себто, що демократія та комуністична диктатура можуть разом у світі існувати і співпрацювати. Ні Америка, ні Росія не збираються воювати з собою, кажуть квейкри, а що ні Совєти не провалюються з нутра, а Злучені Держави не банкрутують зо своєю економічною системою, то чи не краще було б їм помиритись?

Замітне, що московські „Ізвєстія" зачали якраз тепер знов писати на тему „мирової політики", як це подає Асошіейтед Прес. Теж і вони заявляють, що комуністичний та капіталістичний системи можуть поруч себе в світі існувати і покликуються при цьому на писання Сталіна й Леніна, хоч, як відомо, на підставі їх писань легко доказати, що справа ця мається якраз навпаки. Не дивуємось тому московським „Ізвєстіям" чи кому там у Росії, що таке говорять і пишуть, але як можуть давати себе дурити люди, що добре знають совєтську дійсність, бо ж її оглядали власними очима!

Причинок для ветеранів

Водночас зо заповіддю великих видатків на зброєння і допомогу західній Европі появилися в газетах фахові обчислення кількости американських живучих ветеранів, бо ветерани звязані теж з видатками. Виявляється, що їх є 19 мільйонів. Це є залишки колишніх армій у числі 25,000,000 вояків. Із цих залишків велика кількість є хворими й покаліченими і вони дістають цілковите або частинне утримання з федеральних фондів. Інші дістають час-від-часу якісь бонуси або інші доплати і це збільшує кошти війни вже після війни, а не враховується в кошти оборони. Існування ветеранів і коштів на їх утримання це тільки один з аргументів, що як довго є надія наладнати політичні спори дипломатичною дорогою, так довго треба використувати всякі можливі способи до втримання миру.

В Злучених Державах існує від часу першої світової війни урядова Адміністрація Ветеранів, якої обовязком є займатися долею усіх ветеранів, а зокрема долею хворих і калік. Ця установа виплачує пересічно 600 мільйонів долярів місячно на різні точки регабілітаційної програми ветеранів. До таких видатків належить теж оплачування життєвого убезпечення для ветеранів коштом 40 мільйонів річно.

Премія за обезпечення є така велика, що з доходів її надвишки обезпеченевий фонд на підставі ухвали дирекції цеї установи виплатить дивіденду 16 мільйонам ветеранів у сумі $2,800,000,000. Пересічна дивіденда для кожного ветерана виносить до $175, хоч є й такі, що дістануть по $528.

Сама виплата, тобто висилання чеків, почнеться в січні 1950 р. і буде тривати чотири місяці, пересічно по 200,000 чеків на загальну суму $35,000,000 кожного робучого дня.

Знавці кажуть, що дивіденда є дарунком для колишніх вояків тому, що премія, яку вплачує Адміністрація Ветеранів з федеральних фондів за полісу, є вимірена на підставі оцінки з 1869 р., коли то пересічне життя людини було коротше ніж 40 років, а теперішні таблиці правдоподібности виказують пересічний вік 65.5 літ життя. Отже оця дивіденда є свого роду дарунком — „причинком" — до різних інших добродійств, які дістають ветерани. Дарунок походить з податкових грошей, бо це є надвишка премії, плаченої з федеральних фондів.

Та тут не йдеться про критику недоладности в обчисленнях премії, а про самий факт, що утримання війська на оборону країни не кінчиться з заключенням миру чи з покінченням війни, а триває ще цілими роками і є великим тягарем для населення. Коли часом вийде спір над тим, чи виплачувати бонуси або інші дарунки для бувших вояків, то всяка опозиція в суспільності буває здавлена патріотично-гуманітарними гаслами. „Жалуєте", мовляв, „кількадесять долярів для людини, яка наставляла свої груди в обороні країни й населення".

Є навіть деякі економісти, що підтримують такі дарунки, кажучи, що це причиняється до обороту гроша. Коли люди мають гроші на закупно нових продуктів, то це причиняється до зросту продукції, а зі зростом продукції йде зріст робітничих заплат і так у безконечність.

Виплата дивіденди для ветеранів прийде в часі, коли минає филя страйків. Страйки стримали продукцію, робітники не дістали заплати, отже можливе, що поява свіжих трьох біліонів причиниться до фікції, що страйкова кріза минула швидше ніж було передбачуване, а Америка вміє регабілітувати свою господарку в короткому часі. Та не треба забувати, що виплата дивіденди була приготована довго наперед, коли ще про страйки і їх наслідки не було мови.

Коли йдеться про економічну вартість такої появи, то її можна прирівняти до гри в карти. Гроші кидається раз в один бік, раз у другий. Таке саме є і з дивідендою. Якщо гроші підуть у приватні руки ветеранів та їх родин, вони стануть у пригоді одиницям, якщо йде про грошевий оборот, то в теперішньому випадку зміна буде незамітна. Зате відчують її ті, що орудують дрібними фондами, бо вона принесе їм хвилеву пільгу. Тому, що це станеться в часі Різдва, то це буде для них „різдвяним дарунком".

Мина Лобко.

Козачі Держави чи козакія

Населення козачих країв складалося з козачої й некозачої частини. До революції козаки одержували паеві наділи; у війську служили лише у своїх територіяльно організованих частинах зі своїми козачими старшинами, а в станицях тримали у своїх руках адміністрацію над усім населенням. Некозаки не мали землі, військову службу відбували у загально російській армії і участи в управлінні станиць не брали. Козаки, хоч і справляли коней, одежу, збрую й холодну зброю на власний кошт при виході до війська, до революції почували себе привілейованими. Вони були господарями по станицях, жили заможніше і трохи згори відносилися до некозаків.

З вибухом революції різноправність населення відразу відчувалася по всіх козачих краях. З полагодженням цієї справи було по всіх військах багато клопоту: козаки важко поступалися своїми правами, а некозаки нетерпляче домагалися цілковитого зрівнання з козаками. Ці непорозуміння значно погіршили й відпорність козачих країв у боротьбі з большевиками. Останні, окупувавши козачі краї, зрівняли обидві сторони: у козаків землю забрали, а некозакам не дали і обох загнали до колгоспів, виморивши перед тим також рівно голодом. Новоприбулі після 2-гої світової війни вже не ділилися на козаків і некозаків.

Проводирі козаківської ідеології у р. 1931 прийшли до думки, що „треба все старе, корінне іногородне населення уже тепер вважати, нарівні з козаками, громадянами (однакові права і однакові обов'язки перед своєю державою, майбутнею Козакією). („Вільне Козацтво", 10. І. 1931, ч, 72). Це рішення підтвердили й наступники вільних козаків — козакійці у своєму органі „Казачье Единство" за липень 1949, ч. 8. Отже і козакійці плянують будувати одну козачу державу, притягаючи все населення.

Тепер розглянемо, яке кількісне відношення між козаками й некозаками у різних козачих краях. За вихідну точку візьмемо цілком об'єктивну статистику з р. 1910 („Ежегодник России", за 1910 г. Изд. Статист. Комитета Министерства Внутр. Дел С. П. Б., 1911 г.).

За цими даними було процентово козаків і некозаків по військах:

Кубанське 41.0; 59.0, Донське 40.0; 60.0, Терське 17.9; 82.1, Астраханське 1.8; 98.2, Оренбурське 22.8; 77.2, Забайкальське 29.1; 70.9, Амурське 17.9; 82.1, Уральське 17.7; 82.3, Акмолинське 10.9; 89.1, Приморське 6.2; 93.8, Семипалатинське 4.2; 95.8, Семиречинське 3.0; 97.0.

За цими даними уже у 1910 р. по всіх козачих краях козаки становили меншість. Після цього некозачий елемент скрізь продовжував зростати бо не принялося переселення до цих мало заселених країв. За період же 1-шої світової війни, визвольної боротьби, панування большевиків і 2-гої світової війни кількість козаків зменшувалася швидше, ніж некозаків. Ясно, що треба сподіватися не процентового піднесення козачого населення, а зниження. А і при стані з р. 1910 навіть у Кубанському й Донському військах при демократичних системах роля козаків у державі не може бути пануючою, якби організовані вони не були. Коли ж козакійці об'єднають ще й терців та астраханців, то козаки становитимуть не більше 25-24%, а це означало б, що тільки диктатурою той стан можна втримати. Тому слабеньку Козакію треба базувати на об'єднанні лише Кубані й Дону, коли б психіка провідної верстви цих військ була цілковито однакова.

Через це треба пригадати собі діяння провідників цих військ у історичній перспективі та у по-революційний період.

У давніші часи донські козаки переважно виявили невдоволення Росією в справах соціяльних, чи при певному упослідженню їх станових привілеїв, а позатим лишалися вірними московським царям. Коли взяти повстання С. Разина та О. Пугачова, котрих донці вважають земляками, то вони прагнули лише соціяльних змін в Росії, а не сепарації від неї (Пугачов голосив себе царем Петром III-тім, наприклад). Новіше повстання отамана Булавіна також сполучалося з порушенням козачих привілеїв. Про сепаратизм не йшла мова у провідної верстви. Тому донські козаки не мали до пореволюційних часів політичної еміґрації. Мали лише еміґрацію релігійну — Некрасова.

Цілком інакше було на Запоріжжі, де зверхність московських царів чи польських королів не визнавалася і ввесь час такі претенсії поборювалися. Запорожці стало боролися за незалежність свою й України, яку вважали своєю матіррю. У війнах гетьмана Б. Хмельницького запорожці були його опертям, а після підписання Переяславської умови московському цареві не присягнули, як і декілька полковників з Гетьманщини. За гетьмана Мазепи запорожці під Полтавою билися проти московського царя, Петра І-го. Зруйнування останнім Запорозької Січі не підпорядкувало запорожців Москві, як у випадку от. Булавіна на Дону. Вони масово вийшли на еміґрацію і на чужині виборювали свою незалежність. При останньому зруйнуванні, у 1775 році, Запорозької Січі (в руйнації взяли участь і 13 полків донських козаків) запорожці знову покинули рідну землю, а не скорилися. Вони заклали Січ у Туреччині. Їх останній Кошовий отаман Кальнишевський просидів у казематі Соловецького монастиря 26 літ, але помилування не попросив.

Зрозуміло, що й нащадки запорожців, прибувши у 1792 р. на Кубань, за царизму були пасинками у порівнянні з іншими військами. Кубанське військо було друге щодо населення, після Донського. Останнє мало свій кадетський корпус, військову школу, духовну семінарію й власного архіерея, а кубанцям наказано утримувати кадетський корпус, військову школу, духовну семінарію й власного архіерея, а кубанцям наказано утримувати кадетський корпус у Владикавказі на Терщині, велику кількість стипендій у військовій школі в Оренбурзі, Духовної семинарії не дозволено, архіерея кубанці у себе не мали і священиків їм призначав Ставропольський архієрей переважно з Північної Росії (для русифікації). Судові установи на Кубані завершувалися Окружним судом, а Дон розпоряджав і власною Судовою палатою. Це упослідження призвело до швидкого психічного поєднання представників Лінейного війська, що у головній масі вийшло і з Дону з проводирями чорноморців. Злите в Кубанське Чорноморське (запоріжці) й Лінейне Військо дуже швидко опинилися в тихій опозиції до царського уряду в Петрограді.

За першої революції 1905 р. Донське козацтво її всемірно душило, а Кубанське підтримувало — повстанням 1-го Урупського (лінейного) полку, 9-го пластунського батальйону (чорноморці) та скликанням проти волі Петербургу, у 1906 р., Кубанської Ради.

У перші дні революції 1917 р. створився в Петербурзі Союз всіх 12 козачих військ. При вимаганні Україною лише автономії по ініціятиві донців — війська із Союзу виступили за підтримку уряду Керенського проти Центральної Ради, а кубанці самі запротестували й ухвала перепала. В пореволюційні часи проводирі Кубані прагнули ввесь час об'єднання з усіма народами, що боряться проти гегемонії Росії (з Україною, Доном, Грузією, Горцями, Азербейджаном, Білорусю, Прибалтійськими державами), а керівні кола Дону домагалися зговору спершу лише козаків (Дону, Кубані й Тереку), а потім до них доціпляли союзником російску організацію з претенсією на загально російську владу. Після „повстання" з росіянами, кубанці кожний раз не могли цього співжиття знести й руйнували досягнуте єднання з Москвою.

(Продовження на стор. 3-тій).

Юрій Клен.

„МІДЬ ДЗВЕНЯЩАЯ"

Біблійний переказ, згадуючи про щасливе життя в едемі, згадує також про дерево пізнання добра й зла, що його овочі заборонені були їсти. Одна проти одної стоять дві суперечливі заяви. Господиня: „Коли скуштуєте з того дерева, смертю помрете". Зміева: „Скуштувавши, дорівняєтеся богам". Ця обіцянка й та загроза не відразу здійснилися, а здійснюються поволі, протягом життя, яким живе людство. Людина — єдине створіння, що розрізняє добро й зло. Драпіжний звір, що роздирає вівцю тому, що мучить його голод, не розрізняє, і тому йому гріха немає. Крок за кроком, опановуючи таємниці природи, людина щораз більше дорівнює богам. Сок скуштованого яблука діє в ній, як повільна отрута, якою помалу просякає все її єство. Обіцянка зміева прибирає форм щораз реальніших. А загроза Господня? Людина не тільки стає всезнавчою, а також суперником Божим, творцем нових світів — деміюргом і руїнником. Може, незабаром їй удасться місяць розщепити на окремі тіла або створювати з елементів, що їхню таємницю вона збагнула, нові місяці, — не так, може, нові колонії для прийняття зайвої людности, як надатмосферні бази для обстрілу ворожих континентів. Образ космічної війни перестав бути витвором казки й стає можливістю.

Читавши Об'явлення Іоанове, чи не дивувались і не жахалися ми нищівної жорстокости Господньої з „конями блідими", чумними болячками, отруєною водою морів і криниць, вогнем небесним і всякими іншими мукати, що люди, від них рятуючись, тікатимуть у гори й печери, благаючи: „Впадіть на нас і поховайте нас під собою". Дивувались... аж поки не дожили до останньої світової війни та побачили, що всі ті апокаліптичні жахіття зовсім не насилатиме Господь, а люди самі на себе, що їхній нищівній жазі й жорстокості нема ані меж, ані краю. Коли Іованові в його страшному видінні ввижалися землетруси й центнеровий град, що, падаючи, трощитиме все, то він вживав тільки старих назв для нових предметів і явищ, для яких тоді ще не існувало нашої термінології. А Господня загроза „смертю помрете" все неминучіше звисає над нами. Дорогою ціною доводиться людині платити за своє знання: ціною душі своєї і безсмертя її. Чи ж не сказано в евангелії: „Що людині з того, що здобуде вона ввесь світ, а душу свою занапастить?" Усі скарби, вся потуга, вся влада, все знання таємниць життя й природи ні до чого їй, якщо за всі ті здобутки доведеться заплатити душею своєю.

Та чи не говориться ще в другому місці евангелії: „Якщо людина розмовляла б усіми янгольськими голосами, а не мала б у собі любови, то була б вона, як мідь дзвеняча".

Звідси ясно викреслюються два завдання: врятувати свою душу; виплекати в собі любов. Чи не рятували ми душу свою, кидаючи насиджені місця та подаючися світ-за-очі? Гнала нас, може, насамперед загроза втратити життя своє і наразити тіло на тортури, але підсвідомо підносила певне свій голос загроза ще страшніша — занапастити душу свою. Бо що проти всіх мук концентраків, проти жаху сибірської тайґи та соловецької пустки, проти голоду й холоду оте повільне гашення іскри духової, затоптування в болото душі нашої, оте поступове перерождення в покірного автомата, в знаряддя влади, яка знищувала б у нас усе, що ми звикли вважати за моральне; яка виховувала б у нас нову мораль, за якою зрада, денунціяція, немилосердя є чесноти? Якщо ми втекли від тої страшної долі, врятувалися від того лицемірства, що втискає синові до рук револьвера, щоб розстріляв матір свою за „контрреволюцію"; якщо пробуємо, йдучи шляхом усіх шляхетних вигнанців, спасти свою душу, не ушкодити її за ціну придбання всіх скарбів світу, то чи не постає ще нагальніше друга для нас вимога: не бути „міддю дзвенячою"?

***

Та сучасне людство Заходу ще далеко від усвідомлення, що тільки любов урятує його від падіння в ту прірву, до якої повним галопом несе її „кінь блід". Коли китайський кардинал відвідав Париж та оглядав плякати, що змальовували й описували ті жорстокості, що за війни доконувались над французами, він сказав: „Що ви витерпіли, — це десята частина того, що нам довелося перетерпіти від японців. Але в нас заборонено виставляти такі речі, щоб не збуджували вони жадобу помсти й не роздмухували ненависть, що має згаснути, коли запанував мир".

Нам далеко ще до тієї немудрої мудрости Сходу.

Коли запитали Ганді, що робити, щоб на Сході вербувати людей для християнства, він дуже серйозно відповів: „Треба вам жити за заповітом Христа". Отже вербувати наочними прикладами істину про „мідь дзвенячу" цей індус краще зрозумів, ніж хтобудь із християн.

Якщо християнські заповіди визнавались принаймні теоретично у взаєминах окремих людей, то у взаєминах народів їхнє не то застосування, а навіть теоретичне визнання вважалося за безглуздя й романтичну мрію недолугих пацифістів. Думалося: „Чим гірше житиметься сусідові, тим краще мені". Мораль гітлерівців була: чим більше знищимо чужого люду, тим більше простору лишиться нам. Застосування будьякого морального принципу вважалося за кволість і зраду. Ця антимораль збанкротувала на сто відсотків. Виявилось, що скрайній егоїзм був не тільки неморальним, а й безглуздим, а ті, що ним керувалися, самі собі копали яму. Отож людство, що

(Докінчення на стор. 4-тій).

М. Дурделла.

МАРА КОМУНІЗМУ

ОСНОВНИК І В. РЕДАКТОР КОМУНІСТИЧНИХ У. Щ. ВІСТЕЙ ПРО КОМУНІЗМ

ЧАСТИНА ДРУГА.

11)

15. Інші болячки.

Належне зрозуміння ситуації та добра воля тій ситуації зарадити, можуть доконати чудес. Як у ділянці політичній минули ті часи, коли один чи мала групка рядили, коли всі інші мовчали та слухали, а замість того прийшло співдіяння та відповідальність усіх на засаді рівности всіх перед правом, так і в ділянці господарчій до співучасти й співвідповідальности мусять бути притягнені всі, але так, щоб це не паралізувало індивудуальної ініціятиви.

Робітники завжди прямують до здобуття підвишки платні, скорочення годин праці. Цілком зрозуміле й природне бажання, але задоволення його має свої межі. Найкращий спосіб переконати робітників про ці межі є дати їм вглянути в книжки. Довір'я до здорового розуму робітника, дозвіл вгляненія в книговодство, вислухання його думок в інших справах (гігієнічні умови, мешкальне питання, харчова проблема, опіка над дітьми й молоддю і т.д.) зблизить працедавців (є ним одна особа, група, чи держава) з робітниками, усуне пропасть, що дуже часто поміж ними існує та полегшує комуністичну пропаганду.

Така співпраця поміж працедавцями й працюючими має ще одно надзвичайно важливе значення. Демократія політична (не ця брехлива комуністично-диктаторська, але ця справжня, західньо-европейська та американська) має значення не тільки тому, що є виразом рівноправности всіх громадян, забезпечує їхні свободи, хоронить перед насильством зі сторони одиниць чи груп, дає можливість вільної гри різних поглядів, сремлінь, зусиль, з яких виковується в огні боротьби поміж ними те, що в даний момент більшості здається слушним і корисним; друге значення демократії не менш вагітне своїми наслідками: вона дає можливість підйому інтелектуального й морального рівня мас на все вищий щабель. Кожний громадянин мусить намагатись розібратися поміж різними поглядами, програмами, тенденціями, кличами, щоб котресь одно з них вибрати, а це вимагає читання, дискусії, думання. Мозок, що думає багато, енергійно й живо, розвиває рівночасно свої здібности думання й орієнтації. Це не діється з мозком, що тільки приймає сліпо накази й їх виконує. Такий мозок нидіє, деґенерується.

Як м'язи на руках і ногах розвиваються і міцніють тільки через їх уживання, так само „м'язи" думання розвиваються, міцніють тільки їх вживанням, значить, думанням, важенням всіх „за" і „проти", різних аргументів, пропозицій, шуканням розв'язки проблем.

Цим пояснюється здвиг народу вперед, а не якоюсь „расовою" містикою.

Розумний учитель, якщо хоче впливати на розвиток бистроти думки своїх учнів, ставить якусь проблему до розв'язання й каже обороняти її з двох противних сторін. Мозок мусить напружуватись, мусить думати. Такі ситуації існують природньо в демократичному суспільстві, і це двигає ціле суспільство вперед. Поділ суспільства на диктаторську ,еліту" та мовчазну й слухняну ,товпу" цього зробити не може.

Як політичне думання, так і можливо найбільше заінтересовання працюючих мас скомплікованими процесами продукції й розподілу, рахунковостю, адміністрацією, організацією, якістю і кількістю продукту без сумніву причиниться до дальшого загострення бистроти розуму працюючих, а рівночасно усуне щілини, в які вдирається комуністична пропаганда. При заіснуванні взаємного довір'я керівники підприємства та робітники, засівши при одному столі, зуміють усунути всякі болячки, всі запальні пункти, догідні для комунізму.

ПРОДУКЦІЙНА СИЛА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

В демократичних умовинах життя американці зорганізували міські, стейтові та федеральні уряди для творення законів, охорони миру та для задоволення мільйонів інших потреб населення. Разом американці мають поверх 155,000 різних урядових, адміністраційних одиниць, які працюють за згодою населення.

В цілому це є величезне підприємство. Навіть ще до війни в 1939 році, один з кожних 8 службовців в Америці працював для уряду. Вони служили в поліції, в пожежних відділах, в містах ,містечках; служили в армії, фльоті, були членами Конгресу і стейтових законодавчих органів, вчили в школах, розносили пошту, збирали податки, ухвалювали закони, засідали в судах і виконували безліч інших послуг населенню.

В цім столітті значно поширився обсяг діяльности уряду, а з тим і його видатки. Сума грошей, видана разом місцевими, стейтовими та федеральним урядами за час від 1913 до 1941 року, збільшилася в девять разів, хоч населення зросло тільки трохи більше ніж на одну третину, а цілий народний прибуток тільки в три рази.

Найбільша частина виданих грошей пішла на видатки вищої адміністрації. В 1941 році 48 стейтових урядів разом з федеральним витратили 70 відсотків, значна частина решти пішла на видатки 400 більших міст.

Багато людей думає, що урядові видатки за 1930-ті роки надзвичайно підскочили. Фактично річний рівень зросту був трохи меншим ніж в роках між 1913 та 1932. Пересічна сума грошей, витрачена всіма урядами на кожного американця, зросла з \$50.48 в 1913 році до \$115.50 в 1932 та до \$174.15 в 1941 (вартість доляра на 1941 рік).

Збільшення адміністративних видатків за час від 1913 до 1932 було викликане зростом цін, збільшенням числа населення — на 28 відсотків — та ширенням існуючих ділянок урядової праці і відкриттям нових ділянок, таких, як наукові дослідження, інспекція, соціяльна і допомогова праця, послуги для сільського господарства, торгівлі, робітництва.

Урядові видатки за час від 1930 року по 1941 збільшилися головно внаслідок ширшої програми оборони країни, що почалася в 1940 році; допомоги населенню в роках депресії та внаслідок соціяльного забезпечення, введеного в 1935 році. Наколи з суми грашей, виданих урядом, відняти те, що витрачено на ці три потреби, то всі інші державні видатки на одну особу фактично зменшаться з \$103.38 в 1932 році до \$90.76 в 1941.

Вже роками помічається тенденція централізації видатків стейтових та федерального урядів. Частина грошей, витрачених всіма урядами, що припадає на федеральний уряд, збільшилася з 28 відсотків в 1913 році до 35 відсотків в 1932 та до 56 відсотків в 1941. За той самий період часу частина, витрачена стейтовими урядами, також подвоїлася. З другого боку, частина видатків, що припадає на міські, повітові та інші уряди, надзвичайно зменшилася — з 64 відсотків загальних видатків всіх урядів в 1913 році до 51 відсотків в 1932 та біля 29 відсотків в 1941.

Разом з тим виявляється тенденція більшого допливу грошей від вищих урядів до нижчих. В 1941 році американські місцеві уряди видали загально 6.6 біліонів долярів, з яких тільки 4.8 біліонів було з тих грошей, що вони самі зібрали. Наприклад, майже половину шкільних видатків на місцях покрито стейтовими та федеральним урядами. Стейтові уряди, навпаки, зібрали і видали в 1941 році 4.5 біліонів долярів, але з того витратили на свої потреби тільки 3.6 біліонів. Так само і федеральний уряд зібрав податками 14 біліонів долярів, а видав на свою діяльність менше як 13 біліонів.

Війна завше викликає надзвичайно великі державні видатки, навіть і по скінченні її. Друга Світова Війна не є виключенням. В 1940 році американці видали 19 біліонів долярів на всю адміністрацію. В 1947 році самий федеральний уряд витратив 36 біліонів долярів. Загальна заборгованість всіх урядових одиниць в 1940 році виносала 63 біліонів долярів. На кінець Другої Світової Війни борги зросли до 275 біліонів, біля 2,000 долярів на кожного американця. Після війни, на 1947 рік заборгованість самого федерального уряду зросла майже до 270 біліонів долярів. Стейтові та місцеві борги в часі війни впали на 20 відсотків.

Федеральні видатки складалися головно з видатків на оборону, на заплату ветеранам та сплачення відсотків по военним боргам. Вони лежать тягарем і на майбутнє. Якщо не буде досягнено сталого, світового миру, видатки на оборону Америки залишаться дуже великими і багато більшими у випадку нової війни.

Наколи американський нарід піде далі по шляху задоволення всіх потреб населення — будівництво домів, обернення неродючих земель в родючі, будування доріг, летищ, охорона лісів і річок, поліпшення міст, поширення соціяльного забезпечення, опікування ветеранами, поліпшення шкільництва і т.д. і т.д. — адміністративні видатки на 1960 рік збільшаться на 14 відсотків і складуть 66 біліонів долярів. Ці гроші мають бути зібарні зі всіх американців і витрачені на поліпшення краю і життя його народу.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Пожертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 31.

Відділ:	Жертва:
В. Осадчук, передпл.	\$ 5.00
Nestor Bodnar, передпл.	3.00
Гіриік Іван	2.00
Ольга Духнич	1.00
5 Левенець Прокіп	2.00
39 Анна Костишин	2.00
59 Д. Черняеський	3.00
59 Т. Красіцький	3.00
59 М. Галькевич	3.00
59 А. Глива	2.00
59 Д. Постоловський	2.00
59 О. Зєлік	2.00
59 І. Шемберко	2.00
59 В. Венгринович	1.00
67 Yuzwak Felix	5.00
102 Микола Бобечко	3.00
102 Теодор Бобечко	2.00
105 Дмитро Слободзян	2.00
105 Онуфрій Волчек	1.00
105 Микола Гладьо	1.00
106 Гаврилишин Василь	5.00
106 Лабойко Іван	2.00
106 Гніздор Дмитро	1.00
178 Стефан Джордзевич	2.00
178 Василь Качмарський	2.00
234 Василь Кардаш	2.00
254 М. Тимчишин	2.00

Відділ:	Жертва
282 Петро Шпирка	1.00
295 П. Славич	2.00
295 Д. Міскало	2.00
295 С. Яворський	1.00
339 Трофим Тренич	2.00
387 Мартин Бернатський	2.00
372 Петро Дибайло	2.00
372 Василь Ярема	2.00
372 Стефан Дубей	2.00
372 Андрій Кручак	1.00
428 J. Trembach	3.00
428 F. Gala	2.00
428 K. Barchuk	2.00
432 Машталяр Петро	5.00
432 Д. Ростецький	2.00
432 О. Штофірний	2.00
432 Т. Мельничук	2.00
441 Д. Стиблинський	2.00
458 Іванець Іван	2.00
473 О. Чайківський	5.00
473 П. Самотіс	2.00
473 Т. Білик	2.00
473 П. Гриневич	2.00
473 І. Лукіян	2.00

В лісті 18 з 4. листопада подано мильно Марія Городецька, а має бути Марія Городек.

Козачі Держави чи козакія

(Продовження зі стор. 2-гої)

Найбільший формально самостійник Дону, отаман ген. П. М. Краснов, досяг на папері створення „Південно Східного Союзу", ідею якого йому підсунули росіяни — ген. М. В. Олексієв, проф. П. М. Милюків й інші. Російска закраска Союзу зробила його не тільки непопулярним серед кубанців, а і відразливим. Вони його саботували і Союз, не давши й бруньок, завмер. „Самостійник" же Краснов на еміграції написав, що то були лише тактичні ходи, а він завжди був найвірніший син Росії. Можливо, що оту тактику вимагали низові верстви козацтва і на Дону.

13. чертня 1919 р. в Ростові н/Доном відкрилаcа конференція Дону, Кубані й Тереку, на якій з програмовими промовами виступили голова Кубанської делеґації й Кубанської Ради, М. С. Рябовол, та голова Донського Круга, В. Я. Харламов. Перший кликав до об'єднання не тільки козаків, а і України, республік Закавказзя тощо. Другий пропонував лише козачу Федерацію з долученням до них і Добровольчої Армії, як державного організму. Це була лебедина пісня Рябовола. Коло 1-шої години ночі другого ж дня його вбито офіцерами „Відділу Особого Призначення" добровольчеської армії. Донський уряд, на території якого убивство сталося, не ворохнув пальцем, щоб бодай арештувати вбивників, хоч і прирік кубанцям це зробити, Коли були виявлені сліди убивників, отаман Дону ген. Багаєвський наказав слідство припинити. Через це кров Рябовола є плямою на сумлінні теж і провідників Дону.

Делеґація Кубані повернула з трупом свого голови до Катеринодару, а голова Донської, Харламов, намовив і Терську до об'єднаня з ген. Денікіном. З останнім без кубанців відбуто нараду і знайдено погодження. Ще не затихла луна від промов над труною Рябовола, як його заступника, Султан Шахим Гірея, Харламов з ген. Баскаковим (голова делеґації Терека) інформували про порозуміння з ген. Денікіном. Мотив Харламова, що переконав терців, був той, що треба заручитися від Доброармії, поки вона слаба, на всілякі привілеї козакам у майбутній Росії. Ану ж вона зміцніє і може дечого і не приректи. Отже мотив не державника, а представника станової організації. Несподівано захоплений такою пропозицією заступник голови Кубанської делеґації в її імени з нею погодився. Але Законодавча Рада Кубані, заслухавши доповідь про цю згоду, відкликала Султан Шахим Гірея із делеґації, а очолила її І. Макаренком. Останній належно зрозумів своє завдання. Він пару місяців „заговорював" конференцію, яка нарешті розійшлася.

(Кінець буде).

ПОШИРЮЙТЕ „СВОБОДУ"

Що писала „Свобода" тому 40 років?

4 листопада 1909 р.

ЗАРОБІТКИ З БАНКОВОГО БИЗНЕСУ „СВОБОДИ"

У протоколі з річного засідання Головного Уряду У.Н.Союзу, що відбулося в Шікаго 8-10 вересня, поміщена між ін. дебата над доходами У.Н.Союзу з бизнесу банкового й шифкартового, який ведеться в бюрі „Свободи" К. Кирчів заявив, що за останній рік не було з того бизнесу жадного заробітку, бо вийшло право, що кожний, хто веде банковий бизнес, має зложити кавцію (бонд) в сумі \$15,000. За премію від такого бонду треба заплатити в Ню Йорку \$200 готівки, а крім цього постаратися найменше \$13,000 поруки в нерухомім маєтку для тої компанії, що складає бонд, а це не виплачується.

ДИСКУСІЯ НАД РЕЛІГІЙНИМИ СТАТТЯМИ В СВОБОДІ

У протоколі передана теж дискусія в справі редагування „Свободи". В часі дискусії о. Балог заявив, що „Свобода" замало релігійна та поміщує такі статті, як „Про кінець світа", „Мова малп" і т.п., котрі ширять згіршення між народом і противляться науці релігії. На це відповів о. П. Понятишин, директор друкарні „Свободи", що згадані статті були чисто наукові і навіть у найменшій точці не противились догмам святої віри. По довшій дебаті, на внесок п. Ядловського ухвалено, що „Свобода" має завжди мати на цілі в першу чергу справу народну, а щойно потім помагати такій релігійній газеті як „Душпастир" в сповнюванні його релігійного завдання. Одначе, замість статтей високо наукових, хоч які вони цінні, краще поміщувати більше популярних статей історичного змісту, звязаних з боротьбою українського народу за волю.

ПОДІЛ КОЛОНІЇ РІО КЛЯРО В БРАЗИЛІЇ НА УКРАЇНСЬКУ Й ПОЛЬСЬКУ

У дописі з Ріо Кляро в Бразилії згадується про спір в цій колонії між українцями й поляками, який покінчився тим, що влада поділила цю колонію на дві частині, а це на поліційний дистрикт Ріо Азуль (польський) і на дистрикт М. Малет з залізничою станцією Дорізона (український). Тепер цей дистрикт піднесено до дистрикту судейського на велике невдовілля поляків. Українська частина росте як на дріжджах. Є надія, що М. Малет стане повітовим містом.

11 листопада, 1909 р.

ЗА ЯКУ ЦІНУ ПРОДАНО „СВОБОДУ" У. Н. СОЮЗОВІ?

Цю справу розбирали головні урядники У.Н.Союзу на річнім засіданні уряду в Шікаго в днях 8-10 вересня. Після того, як приватні уділовці, які відкупили „Свободу" від її власника, Івана Ардана, перепродали газету У.Н.Союзові за \$16,855, рознеслася поголоска, що уділовці заплатили менше і відпродали за більшу ціну. Щоб не ширилася баламута, д-р Володимир Сіменович ставить внесок, щоб попросити бувшого власника „Свободи", п. Ардана, щоб він склав заприсяжене зізнання („афідейвит"), за яку ціну він дійсно газету продав і яку отримав від компаністів. Зібраний Головний Уряд признав цю раду за добру і ухвалив так зробити.

ДОВГИ „СВОБОДИ"

По цім наступила дискусія над довгами, які „Свобода" має між людьми за виготовлені для них роботи („джаби"). Між іншими був більший довг за друк протестів проти буллі, з якою прибув до Америки еп. Сотер Ортинський, а яка не визнавала самостійної греко-кат. дієцезії. На внесок п. Лабовського ухвалено, щоб довг „Свободі" за „Протест проти буллі" був відписаний, бо цей протест треба вважати загально народнім, не тільки акцією самого духовенства, але й усього українського загалу в Америці.

„ШЕРШЕНЬ" ПЕРЕНЕСЕНИЙ ДО СКРЕНТОНУ

Гумористичний часопис „Шершень" переніс свою редакцію й адміністрацію з Ню Йорку до Скрентону. Приміщення редакції таке: 439 Норт Шюста вулиця, Скрентон, Па.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Идучи назустріч загальним побажанням читачів „Свободи" щодо приспішення та унормування пересилки щоденника на поодинокі адреси, Адміністрація рішила поробити всі заходи, щоби зі свого боку усунути всі можливі причини цих експедиційних недостач. Насамперед рішено приспішити на кілька годин доставу щоденника на пошту так, щоби дальша розсилка поштою на поодинокі адреси передплатників могла відбутися ще в тому самому дні достави. Це вимагає відповідного приспішення замкнення форм та здачі щоденника на пресову машину.

У зв'язку з цим Адміністрація повідомляє всіх заінтересованих, що в майбутньому всі оголошення будеться приймати до друку тільки тоді, якщо вони будуть доставлені три дні перед датою газети, в якій вони повинні появитися. Це відноситься теж до оголошень Відділів УНСоюзу в справі місячних зборів та інших.

При цій нагоді пригадується, що всі подяки, розшуки, повідомлення про сходини, Богослуження та про всі церковні і громадські імпрези, як теж про відкриття клюбів, товариств і т. п., належать до платних оголошень і їх тільки під цею умовою будеться поміщувати.

Для нормалізації висилки газети та для швидкого і точного полагоджування змін адрес, при повідомленнях про їх зміну треба доконче: 1. Подати чітко написану стару і нову адреси; 2. Якщо член УНСоюзу, подати число відділу; 3. На покриття адміністраційних видатків, зв'язаних з виробом нової адресової плитки, треба долучити 10 центів.

Точне достосування до цих всіх вимог запевнить заінтересованим точне полагодження справи, передплатникам своєчасну доставу газети, а нашій Адміністрації заощадить зайвих коштів і труду.

Адміністрація „Свободи".

ЗАХІД ПОДИВЛЯЄ УКРАЇНСЬКИЙ ГЕРОЇЗМ

(Докінчення зі сторони 1-шої)

зерват українців, де вздовж кількох вулиць забувається про південно-німецьке місто. Кімната, що в ній сидимо, вузька і тісна. З великою бідою вміщаються тут двоє польових ліжок, стіл і вішак. Звичайно тут мешкають два молоді українці. Двох старшин УПА, що привели свої боєві групи через Польщу і Чехословаччину до Німеччини, щоб доказати західньому світові, що спротив за залізною заслоною не вигас. Сьогодні мала кімната переповнена. Прийшли товариші, щоб побачити Оксану, п і с л а н к у Батьківщини, я к а принесла вістки і накази, яка була в дорозі чотирнадцять днів і щасливо уникнула всіх небезпек.

— Ви дивитесь на мене, неначе б я була щось особливе, — говорить Оксана ламаною німецькою мовою. — Я не є нішо особливе. Я партизан. Одержую доручення і їх виконую. Що в цьому особливого? Мужчини б о р я т ь с я зі зброєю проти гніту: проти німецького, проти російського, проти польського, проти кожного! Я помагаю їм, як тільки можу. Жінки можуть зробити дещо легше, ніж мужчини....

Це жодна фальшива скромність, коли Оксана каже, що її партизанство не є нічим особливим. Вона не єдина, що поставила своє життя в гру, щоб удержати зв'язок з Батьківщиною. Біля неї сидять Рента й Ірена, що прийшли раніше. Вони також пройшли дорогу перед очима польських і чехословацьких поліцистів і не були викриві. Як вони потрапили уникнути контроль і допитів? Всі три усміхаються і мовчать.

Єдина, що залишилася в живих.

Постепенно три жіночі партизани позбуваються с в о є ї повздержливости. Вони представляють, як вони бувають вжиті, щоб помогти мужчинам у їх боротьбі. Як радистки, телефоністки, санітарки, куховарки і кур'єрки; що вони роками живуть у криївках, у захованих хатах у лісах, у віддалених бльоках домів; що вони лише зрідка приходять до своїх рідних сіл і за кожним разом стають твердішими, коли під час коротких таємних відвідин, бачать, що там сталося.

— Я єдина, що залишилася в живих із моєї родини, — говорить Оксана. — Вони їх повбивали, постріляли, повішали: моїх батьків, моїх сестер, усіх моїх родичів. Чому? Бо я партизан. Бо я борюся за свободу моєї Батьківщини...

— Вони? — питаю я. — Хто це такий „вони"?..

— Росіяни і поляки, поліція, таємні і спецвідділи НКВД, властиві гнобителі Краю, — говорить Ірена. — Я також не побачу моїх батьків... Десь у Сибіру одного дня вони повмирають. А, може, вже померли...

Жінки і дівчата УПА є у віці між 18 і 30 років. Їх поведінка сформована однаково, не наказом, а спільним пережиттям і спільним завданням. Коли їх питати, вони хвилину призадумуються. Потім дивляться на одного зі своїх старшин, немов би шукали їх згоди. А потім відповідають коротко і докладно, не висловлюючи ні погодження, ні заперечення.

Марія залишила свою дитину напризволяще.

Оксана оповідає про Марію, жінку одного командира. Вона виконала вже багато розвідочних завдань, але це завдання було для неї найтяжче: вона повинна була вияснити, чи український з в'я з к о в и й пункт ще існує, чи впав у руки таємної поліції. Марія взяла свою 4-місячну дитину і рушила в дорогу, як жінка, що їде до свояків. Її документи були виготовлені бездоганно. Без перешкод прибула вона аж до міста, аж до дому, аж до помешкання... Перша коротка розмова прозрадила їй, що, щоправда, з в'я з к о в и й пункт ще існував, але був просякнутий шпигунами, що давній персонал був під наглядом і що його примушено бути приманою. Марія знала, що вона не зможе вже вийти свобідно з дому. Вона втиснула дитину стійковому в руки: „Потримай її хвилину, аж я повернуся", сказала вона, і замкнула за собою двері тоалети. Дитина кричала. Вона прийде, — думав стійковий. — Матері не залишають плачучих дітей напризволяще. Він тримав дитину на руках. Але Марія не вернулася. Вона вискочила з вікна і зламала собі ногу. Міцно болючи, втекла вона з непевного міського кварталу. Зі страху бути відкритою, воліклася вона багато кілометрів, без їжі і без помочі для зламаної ноги. Її звіт прийшов вчасно. Про дитину вона ніколи нічого більше не довідалася...

Часом жіночі партизани зникають безслідно. В таких випадках вони покінчили з життям, або мав місце нерівний бій. Під час Богослуження на захованій у лісі поляні за них відправляють панахиду. Щойно багато пізніше довідуються Командування і товариші, що сталося, — якщо цивільне населення відважиться сказати, або УПА переслухує полонених. Таким способом довідалося Командування також про те, як пройшли останні години о д н о г о санітарного бункру.

Цілими днями спецвідділ із 500 вояків шукав за цим бункром. Цілими днями його мешканці не подали про себе жадного знаку. Це не було легко там, де йшло про піклування важко поранених. Врешті, слід у свіжому снігу подав спецвідділові знак. Вояки закликали бункер піддатися. Залога УПА це жадання відкинула. 24 години мусіли напасники боротися, щоб могти наблизитися до бункра. Коли дорога стала вільною, не мали оборонці вже ні одного набою. Ніхто не міг встановити, хто тоді розлив баньку з нафтою. Раптом бункер з а г о р і в с я. Спецвідділ не міг узяти хочби одного полоненого. Всі мешканці бункру залишилися в глибині. Одні тому, що не могли рухатися, інші тому, бо така була їх вільна воля: 102 важко поранені, 2 лікарі і 5 санітарів — у цьому три жінки.

СПРАЛЕННЯ ПОМИЛКИ

„Запорожець за Дунаєм" буде виставлений в Бостон, Масс. в неділю 4 грудня 1949, а не 2-го, як було подане.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗОРГАНІЗУЙМО УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ В ДАЛЛАС, ТЕКСАС.

В Юстоні, Тексас, є українська громада і вона дає за себе чути. В Даллас є тепер дві українські скитальські родини, а незабаром прибуде сюди 5 до 6 родин. Правдоподібно живе тут дехто з старих українських іміґрантів, а вже напевно знайдуться вони в місті Форт Ворт. Є отже дані, щоб зорганізувати тут українську громаду і втягнути живучих тут українців в українські організаційні ряди. Ще додам, що тут є багато кращі можливості праці, ніж в східних стейтах. Проситься усіх українців в Даллас та з околиць, старих і нових еміґрантів, звертатись у справі оснування першої Української Громади в Даллас на таку адресу:

ZENON STEFANIW
c/o Y. Hwozdiowskyj
6000 So. Lamar St., Dallas, Texas.

ОДНОПАРТІЙНІ ВИБОРИ В КОЛЬОМБІЇ

Боґота, Кольомбія. — Правляча Консервативна партія республики вибрала Лявреана Ґомеза президентом 27 листопада після здавлення всякої опозиції перед тим. Конкуренційна Ліберальна партія бойкотувала вибори. На 20,208 голосів у столиці Ґомез дістав всі, за виїмком 27 голосів. У самій столиці (Боґоті) є 482,000 населення.

„МІДЬ ДЗВЕНЯЩАЯ"

(Докінчення зі стор. 2-гої)

не послухало голосу серця, мало б тепер послухати голосу розуму, що каже йому те саме.

Чи не маємо й ми в наших громадських взаєминах слухати, що каже нам серце й розсудок? Не шанувати тих вигод, що їх здобуття зв'язане з занапащенням душі н а ш о ї? Пам'ятати, що, навіть заговоривши всіми янгольськими голосами, ми лишимося „міддю дзвенячою", коли не виховаємо в собі любови до ближнього, поваги до його особи, тої самої, якої вимагаємо до особи своєї?

Бо ж і кожний окремий із нас, пройшовши крізь іспити важкі, зневірившись у досьогочасних методах, що нормували життя, стоїть на тому самому повороті дороги, на якому стояло людство, усвідомивши раптом, що обіцянка зміева „дорівняєте богам", яка вклала йому до рук владу, нищите світи й здобувати космос, нерозривно зв'язана з прокляттям Господнім „смертю помрете", цією загрозою як фізичного знищення роду людського, так і нашого знищення духового, якщо плагою за „богорівність" має бути наша душа.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПІТСБУРҐ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96, повідомляє, що річні збори відбудуться в неділю, 4. грудня, точно в годині 2. пополудні, в церковній галі при 7 St. & Carson S.S. Всі члени повинні явитись, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівняти свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. Кожний член повинен привести бодай одного нового члена до У. Н. Союзу. — За уряд: С. Гриб, предс.; Д. Василик, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Бр. св. Василія Великого, від. 168, подає до відома всім місцевим і позамісцевим членам, що річні збори відбудуться в неділю, 4. грудня, в годині 2:30 пополудні, в У. Н. Домі, 760 Стейт ул. Взиваємо всіх наших членів прийти на час і привести зі собою нових членів, бо наша квота ще не виповнена. Пригадуємо, що наш відділ позістав позаду щодо пресового фонду „Свободи", тому просимо принести свою жертву на ці збори. На зборах буде річний звіт уряду і контр. комісії та вибір уряду на 1950 рік. Довгуючих членів просимо вирівняти свої вкладки, коли не хочуть бути суспендованими. — За уряд: Г. Дячишин, предс.; Н. Марків, кас.; Г. Бабин, секр.

ПОШУКУВАННЯ

СТЕФАН ГАЦМАН пошукує свого кревного інж. **ВОЛОДИМИРА ГАРАСИМІВ,** котрий виїхав до Америки в 1932 році і мав перебувати в околиці Ню Йорку. Хто знає про нього, або він самий, прошу зголоситися на адресу:

STEFAN HACMAN
14 City Point Court, So. Boston, Mass.

РОЗАЛІЯ САЛІЙ з села Чарторія, повіт Стрий, пошукує свого батька **КОНДРАТ САЛІЙ, ІВАНА ВЕРЕЖУК І ДМИТРА ЧОРНИЙ.** Хто знає про них, або вони самі, нехай зголоситься на адресу:

РОЗАЛІЯ САЛІЙ,
25 Beach St., Bridgeport 8, Conn.

СТЕФАНІЯ ГРИДИНСЬКА, замужна Мартинович, з Крукенич, пов. Мостиська, пошукує своєї тіточної сестри **АННИ ДОЛГУНИК** з Тамонович, повіт Мостиська. Останньо мешкала у Львові, звідки виїхала в 1936 р. до Америки. Хто знає про неї, або вона сама, прошу писати до:

STEPHANIA MARTYNOWYCZ
226 N. Franklin St., Shamokin, Pa.

ПРАЦЯ

ПОТРІБНО ЖІНКИ, до 40 років, шити при футрах. Досвід не потрібний. Години від 9 рано до 6 ввечір.

HARRY KOWERDOWICH
434 East 6th St., New York City
Tel.: SPring 7-3566.

ВПРАВНОГО ЛАЙНОТАЙПІСТА (ВИБИЙНИКА)

зі знанням української і англійської мов та основаним знанням друкарського ремесла (праці на лайнотайпі) приймемо негайно на роботу. Тільки кваліфікованих лайнотайпістів і з відповідною практикою прохаємо зголоситись до Адміністрації „Свободи", листом або особисто.

ТАРЗАН, ч. 2227. Дивний приглядач.

Коли Тарзанове дрантиве сутно зближалося до кінця тунелю, біла мряка перемінилася на скроплену воду.

Серед дерев на переді можна було почути гук спадаючих филь водопаду.

З острахом веслував провідник через бурхливі филі в напрямі скалистого злому.

Та зпоміж скал приглядалися кожному його рухові бистрі очі.